

МЕТОДИ РОЗВИТКУ ІНШОМОВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ

Кіщенко Ю.В. (м. Херсон)

Під час навчання в майбутніх перекладачів формується навичка швидкого підбору відповідників до кожного слова та словосполучення. Окрім загальномовного словникового складу, необхідно залучати й такі прошарки лексики, які не часто зустрічаються в повсякденному спілкуванні, але, тим не менш, є дуже важливими для усного та письмового перекладу. До таких груп відносяться контрастивна топоніміка, власні назви, реалії, фразеологізми, терміни.

Групу контрастивної топоніміки утворюють географічні назви, які, на відміну від перекладацької транскрипції, слід передавати традиційним перекладом [1, с. 15]. Наприклад, *Чорногорія – Montenegro, Хорватія - Croatia, Пекін – Beijing*.

Тренінг з контрастивної топоніміки повинен залучати вправи на мнемотехніку із завданням повторити низку слів за викладачем/диктором або перекласти їх іноземною/рідною мовою. Організація подібних вправ передбачає залучення ефекту несподіваності за допомогою чергування контрастивної та звичайної топоніміки. Наприклад, а) низка англійських слів з виділеною контрастивною топонімікою: *Cuba, Hungary, Montreal, Washington, Channel Islands, English Channel, Algeria, Монасо*; б) низка українських слів: *Мадрид, Саудівська Аравія, Близький Схід, Бермудські острови, острів Пасхи, Міссісіпі, Шотландія*.

Подібно до контрастивних топонімів, певні складнощі для перекладу становлять сталі імена власні. Перекладач-початківець, напевно, зможе ідентифікувати українське ім'я в контексті рідної мови, а англійське ім'я – в контексті англійської. Складнощі можливі на етапі розпізнавання рідного імені, яке вимовляється іноземною мовою, а також тоді, коли перекладач не знає оригінального звучання іноземного імені (наприклад, *Einstein, Rockefeller*).

Особливою складністю є ідентифікація особистих імен з третіх мов. Виходячи з цього, викладач має виявляти так званий фонд частотних імен і залучати їх до

тренінгу. Матеріал необхідно нарощувати від імен рідної мови – до екзотичних імен [2, с. 38].

Кожна вправа має відпрацьовуватися в чотирьох варіантах послідовно: 1) повторення рідною мовою, 2) переклад на англійську мову, 3) повторення англійською мовою, 3) переклад на рідну мову. Наприклад, Горацій, Тутанхамон, Васко де Гама, Мікеланджело, *papa Іоанн Павло Другий*, *король Георг*, Ден Сяо Пін, Мао Цзе Дун, Кім Ір Сен, Хо Ши Мін.

Зазначимо, що реалії, як правило, перекладаються за допомогою транскрипції (*вареники – varenyky*, *шаровари – sharovary*, *область – oblast*, *прокуратура – prokuratura*) або калькування (*skyscraper – хмарочос*, *hero city – місто-герой*). Деякі з таких іменників можна передавати семантичним перекладом: *уха – fish soup*, *Birmingham – мешканець міста Бірмінгему*.

Перекладач має бути підготовленим до трьох типових випадків: 1) екзотизм відноситься до української мови (рідної), часто використовується при міжмовній комунікації, але для мови перекладу залишається екзотизмом – окрім транскрипції, перекладач повинен уміти пояснити значення цього слова за допомогою опису на іноземній мові (англійській); 2) екзотизм відзначається випадковістю й певною регіональністю (наприклад, «*трембіта*»), при цьому перекладач сам визначає, чи необхідно давати пояснення («Місцеві жителі грають на трембітах» - «Local people play *a specific musical instrument, called trembita*»); 3) як для вихідної мови, так і для мови перекладу екзотизм є транскрипційним варіантом його вимови на мові першоджерела (японській, китайській, арабській тощо) – для відтворення на слух необхідно мати сформовану навичку, для чого існують спеціальні вправи.

Починати треба з перекладу низки слів-екзотизмів, а потім переходити до фраз і цілих речень. Наприклад, *гебжалія*, *нашарап*, *дзирдз*, *гакапулі*, *кускус*, *юдзу хао мін* (назви страв); *Paella* [pai'elə] is a Spanish dish of rice cooked with pieces of meat, fish and vegetables; *Tandoori* [tæn'dvəri] is a northern Indian method of cooking in a large closed clay pot.

Література:

1. Алексеева И.С. Профессиональный тренинг переводчика. - СПб: Лениздат; Изд-во «Союз», 2003. – 288 с.
2. Нестеренко Н.М., Лисенко К.В. A Course in Interpreting and Translation. Посібник для студентів та викладачів вищих навчальних закладів. – Вінниця: Нова книга, 2004. – 240 с.